СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 172. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 26 липня 1932. VOL. XL. No. 172. Jersey City, N. J., Tuesday, July 26, 1932. THREE CENTS.

СЕНАТОР БОРА РАДИТЬ ВІДКЛИКАТИ ВОЄННІ ДОВГИ

ПІДЧЕРКУЄ ПОТРЕБУ ЩЕ ОДНОЇ МІЖНАРОДНЬОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бора, голова сенатського комітету для заграничних відносин, виголосив за посередництвом радіової системи Коломбія промову про міжнародне положення в світі. В цій промові сенатор заявив, що теперішнє тяжке положення світа може бути полагоджене тільки новою міжнародньою конференцією, яка мала би взяти під увагу всі важні питання міжнародньої господарки, як німецькі репарації, европейські довги, розоруження, золоту базу монетарної системи, стабілізацію срібла на Сході й таке інше.

Бора заявив, що Америка мусить приготовитися на те, що воєнні довги мусять бути скасовані, бо без цього поворот світа до нормального життя немислимий.

Заява сенатора Бори викликала вже широкі уваги як в Америці, так в Европі. Американський уряд ще не видав про неї ніякої заяви.

ОБМЕЖУЮТЬ СПЕКУЛЯЦІЮ ЗБІЖЕМ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральна комісія, зложена з представників департаментів торговлі й рільництва, заборонила збіжевій біржі в Шикаґо так звані будучі трансакції збіжем.

Заборону видано на домагання фармерських кооператив. Заборона входить у життя дня 8 серпня та буде обовязувати 60 днів.

Ці так звані „фютюрс" мають виразно спекулятивний характер: один купець зобовязується другому що він доставить у будучности означену скількість товару по ціні, вже тепер означеній, хоча зобовязуючийся не може знати, скільки йому прийдеться в будучности заплатити за збіже, яке він зобовязується доставити.

ДОМІНІЇ БРИТАНІЇ ПРОТИ ТОРГОВЛІ З РОСІЄЮ.

ОТАВА. — Представники домінії британської імперії на Імперіяльну Економічну Конференцію домагалися від Британії обмеження торговлі з Росією. Їх головно обходить торговля збіжем та можливість російської конкуренції.

ЗАГАДКА СМЕРТИ КОВТУНА ЩЕ НЕ РОЗВЯЗАНА.

НЮ ЙОРК. — Поліції ще видно не вдалося зробити найменшого поступу до розвязки таємничого вбийства українського громадянина Льонгина Ковтуна, якого тіло знайдено минулої пятниці рано коло одної фарми на Вудсайд, на Лонд Айленді. Поліція, шукаючи за слідами й мотивами злочину, чи по що вбив Ковтуна, але навіть, хто такий є другий мущина, котрого тіло знайдено разом з тілом Ковтуна.

У місцевих ґазетах тимчасом появилися преріжні здогади, сплетні, а то навіть річи, які могли бути там подані неправдиво й то зі свідомістю, що вони неправдиві. Богато ґазет подало преріжні фантазії про покійного як цариста, „білоґвардійця", „білого Росіянина". Припускають вмішання Ковтуна в клопоти між робітниками й підприємцями, любовну аферу, і таке інше. Декотрі ґазети навіть дозволили собі навести буцімто слова жінки покійного на потвердження таких фантазій. Видно, що поліція, шукаючи за слідами й мотивами злочинну, робить усякі припущення. В дійсности дійсних фактів відомо небогато. Певно можна знати, що Ковтун від свого приїзду в Америку видав себе все за Українця, та що він ледви чи мав якінебудь звязки з царистами. Він називав себе соціялістом та був ярким противником большевизму. Любив дискутувати вперто на політичні теми. Цікавився українськими орґанізаціями. Любив виступати з промовами. Був по фаху дамським кравцем та мав крамницю дамського кравецтва. Можливо, що в день траґічної події мав при собі кількасот долярів, бо мав говорити про позичення грошей на свою полісу та вложення їх у корисний бизнес.

Ще більше чуток кружляє про його товариша смерти. Одначе ніхто його ще не розпізнав.

Похорон Ковтуна визначений на понеділок, на 2 годину зполудня, з похоронного заведення Яреми в Ню Йорку.

ЮНІЙНІ ПРОВІДНИКИ ПРО КАНДИДАТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Краєвий Комітет Американської Федерації Праці видав публичну заяву до своїх членів про кандидатів на уряд президента при теперішніх виборах. Комітет радить не дивитися на становища партій у справі прогибіції, а на характер кандидатів. Він не радить робітникам ждати скорої зміни прогибіційного закона.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ І ПОСВЯЧЕННЯ НАРОДНІХ ДОМІВ В ШПИКОЛОСАХ І БАТЬКОВІ.

Дня 29-го травня відбулися Загальні Збори кооперативи в Шпиколосах і посвячення Н. Дому, що станув завдяки жертвенности незаможних селян зі Шпиколос, і працьовитости Дмитра Муца. Того самого дня посвячено угольний камінь і змуровано пропамятну грамоту під Нар. Дім в Батькові під проводом місцевого пароха. Незважаючи на тяжке положення села, взялось до праці двох людей. Щавaровський і Вознякевич, викупили площу, де колись стояла коршма, звідки йшло все лихо. Стане там тепер дім — гордість села.

ПОЛІЦАЙ — СПІЛЬНИК ВЛОМНИКІВ.

Перед окр. судом у Варшаві почалася розправа проти двох вломників і ст. постерункового Потиральського які вломившись до пов. виділу розбили касу та забрали 12 тис. зол. і 23 будівельні облігації вартости півтора тисяча зол. Влом викрився, бо дактильоскопія виказала сліди одного зі злодіїв, Френаша. Коли Френаша арештували, він зрадив, що влом піддав поліцай.

ПОЖЕЖА ЛІСА.

В Деревні пов. Жовква вибухла в лісі дідички Констанції Скаржинської пожежа, що знищила 8 морґів лісу. — Пастухи, що пасли худобу в лісі дідича Незабітовського в Бутинах, розпалили вогонь так необережно, що пів морґа ліса пішло з димом.

КРІВАВА БІЙКА МІЖ ВЯЗНЯМИ.

В карно-слідчій вязниці у Львові в т. зв. Бриґідках прийшло між політичними вязнями до крівавої бійки, в часі якої вязень Байтала, українець, дістав смертельну рану від удару ножем у груди. Крім того ранений комуніст Марґуліес. Учасники бійки здемолювали ціле уладження вязничної келії.

ТРУСИ СЕРЕД СОКОЛІВ.

Кілька тиж. тому переводив „Сокіл" ігри й вправи в ліску біля Бучача. Це видалось підозрілим поліції, яка брала вперід богато Соколів на допити, а відтак ніччу з першого на другий день Зелених Свят перевела цілий ряд трусів серед діяльніших Соколів, як Винницький, Савчак, Бартків, Білоскурський, Леськів, Луців і пр. Шукали за якимись летючками й протидержавними письмами.

КАРА СМЕРТИ ЗА ГРАБУНКОВИЙ НАПАД.

Наглий суд в Ґродні засудив на кару смерти почтового урядовця Йосифа Лопачевського, що в ночі на 7. червня ц. р. застрілив на почті дижурного службовця Коноповича, щоб ограбити касу, в якій було поверх 48 тисяч зол. Грабунок не вдався, бо перешкодили інші люди, а тоді Лопачевський, вибіг на вулицю, хотів стріляти до поліцаїв, які його арештували. На розправі боронився тим, що діставав замалу платню (40 зол. місячно), з якої не міг вижити. Оборонець засудженого відкликався до ласки президента.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР РЕВЕЛЕРСІВ.

Дня 25-го червня почав своє концертове турне „Хор Українських Ревелерсів", знаний львівській і замісцевій публиці зі своїх виступів у театрі „Цвіркун". У репертуарі цього хору є побіч українських народніх пісень та творів українських і чужих композиторів також модерні танґа, фокстроти, бостони. Члени хору це студенти. Хор виступає в оригінальних строях і співає при акомпаніяменті власної орхестри. Перший виступ Хору Ревелерсів у Золочеві, звідки концертова тура веде на Тернопіль, Теребовлю, Чортків, Заліщики, Городенку, Снятин. Ближчі дані про виступи цього хору поміщувати будемо в оголошеннях".

САМОГУБСТВО ПРОФЕСОРА ПОЛЬСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ.

Дня 5-го червня над раном відібрав собі життя вистрілом з револьверу на коритарі свойого мешкання проф. польської Еліяш Харак (походив з Українців). Причина самовбивства невідома, кружляє наразі чутка, що на передодні смерти одержав він звільнення з посади згл. перенесення на емеритуру в звязку з реформою шкільництва. Самогубець працював безперервно від 1910-го року в польській гімназії в Золочеві.

ЯК ВИГЛЯДАЄ ДОПОМОГА ГОЛОДУЮЧИМ ГУЦУЛАМ.

Комітет допомоги голодуючим гуцулам у Збаражі спростовує замітку вміщену під цим наголовком в ч. 116. Нового Часу" стверджуючи, що відозви до населення видруковані в друкарні А. Салевича в Тернополі затримало тернопільське воєвідство, а збаражське старосто не дало дозволу на збірку. Всеж таки пожертви на ту ціль вплививали, а вислід буде небавом проголошений.

ЗЕЛЕНОСВЯТОЧНИЙ ПОКЛІН ГЕРОЯМ.

Як попередніх літах так і цього року в часі Зелених Свят по відправленню богослуження пішли великим походом з процесією громадяни з Глинни і сусідних сіл Плаучі і Красної на могилу поляглих українських жовнірів, щоби віддати поклін пороховi героїв. На могилі прибраній вінцями відправлено панахиду, по котрій о. Михайло Юхнович виголосив гарну проповідь та візвав, щоби до молитви додати ще й діла християнського милосердя. Присутні переслали на інвалідів УГА 10 зол.

ЗАСТРІЛИВСЯ БУВШ. СЕКРЕТАР ЦАРЯ МИКОЛИ.

З Черновець прийшли вістки, що 23. червня застрілився 67-літній управитель дібр Ганцешті Віноґраський. Він належав до одної з найстарших родин російської аристократії. До революції був приватним секретарем царя Миколи. Причина самогубства невідома.

ПОВІНЬ.

В третім тижні місяця червня, наслідком загальної зливи десь у горі Стрипи, вода у Стрипі піднеслясь малощо не на два метри, й нанесла богато шкоди на городах і полях понад рікою.

ПРАВО ПРИЛЮДНОСТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ „РІДНОЇ ШКОЛИ".

Цими днями дістала гімназія „Рідної Школи" в Дрогобичі право прилюдности, що в дуже великій мірі вплине на дальший розвиток гімназії. А треба признати, що гімназія під керуванням дир. Михайла Бараника вже в цьому першому році станула під научним оглядом дуже високо. Доказом цього є останній іспит зрілости, при якому на 29 абітурієнтів-екстерністів, зложило іспит з успіхом 22.

СВЯТО МАТЕРИ.

В Стрию Т-во українських жінок уладило в неділю, 5-го червня, при співучасти народних шкіл „Рідної Школи" та захоронки, Свято Матери". До богатої програми дала школа вправ (при семінарії „Р. Ш.") хори та гарну деклямацію своєї учениці Стефи Романишин, школа ім. Шашкевича — ритмічну вправу при співі „Боже великий", що творило симпатичне закінчення свята, захоронка — цілий ряд вправ (не дуже ритмітично виконаних) та милих деклямацій, м. і 3-літнього Сл. Бадери.

ПОЖЕЖІ ВІД ГРОМУ.

Дня 21-го червня ц. р. в год. 2-ій в ночі підчас бурі згоріло в громаді Піддубцях від грому 12 селянських стоділ зі стайнями та одна хата. Шкоду нараховують на 18 тисяч золотих. Огонь поширювався й охоплював щораз ширші круги. Лише завдяки справности місцевих луговиків та соколів з Вербиці і сусідних сіл огонь удалося згасити.

ПАНАХИДА ЗА ПОЛЯГЛИХ БОРЦІВ.

Воєвідство заборонило здвигнути памятник у честь поляглих героїв у селі Сушні. Тому свідоміша молодь висипала під церквою високий курган —могилу, яку дівчата прикрасили вінцями, квітами та барвінком. При великій участи місцевих громадян парох о. Петро Гарух відправив торжественну панахиду за поляглих. Підчас панахиди зібрано на інвалідів УГА 13.15 зол. По панахиді відспівано вязанку стрілецьких пісень.

НАГРОБНА ПЛИТА ВБИЛА ДИТИНУ.

Другого дня Зелених Свят 20-го червня ц. р. трапився в Коломиї на цвинтарі нещасливий випадок. Після відправлення панахиди 4-літний хлопчик Ярослав Мисюк бігаючи коло гробів учепився плити. Плита зважилась на нього і убила його на місці.

ТРАҐІЧНІ ГАРМАТНІ ВПРАВИ.

В часі артилерійських вправ у Чаромоші біля Ковля вибухло стрільно в гарматному дулі, розриваючи його, та вбило на місці двох плютонових і двох підхорунжих, а ранило тяжко трох підхорунжих, з котрих два умерли в шпиталі.

НАЛОЖИЛИ АРЕШТ НА ДОРНУ ВАТРУ.

На приказ румунського міністерства фінансів наложили арешт на доходи міста Дорна Ватра на Буковині, бо це місто винно державі 8 міліонів леїв податку.

ПОЛЬЩА ГОТУЄ СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС НАД УКРАЇНЦЯМИ В ПОЗНАНІ

ПЕРЕД СУД „ЗА ЗРАДУ ДЕРЖАВИ" СТАВЛЯТЬ 32 УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Польська „тиха пацифікація" Українців та судово-поліційний терор переслідує Українців не лише на їх власних землях, загарбаних Польщею, але й по всіх закутинах, куди лише може досягти польська влада. Частина української молоді, що прагне здобути вищу науку, а не маючи змоги вчитися на рідних землях, поступила також до познанського університету, стала жертвою польського терору. Польська влада не лишила й там Українців у спокою, а 23 до 24 квітня польська поліція перевела ревізію серед українських студентів, арештувавши разом з тим більше чотирох десятків студентів Українців.

Слідство, яке провадив суддя апеляційного суду, д-р Боґуш, уже закінчено й тепер 32 студентів ставлять перед суд „за державну зраду". Процес розпічнеться у вересні або в жовтні перед окружним судом. Боронитимуть обвинувачених українські адвокати з Галичини. Головні обвинувачені сидять у тюрмі, а інші були випущені недавно на волю під догляд поліції. Серед тих, що сидять у вязниці, знаходяться: Пашкевичівна Лідка, як головна обвинувачення, Гарасевичівна Леся. Гнатишак Нестор, Медвідський Теодор і Зощук Степан. Розправа має бути сензаційна, як по скількости обвинувачених так і по характеру самого обвинувачення.

ІТАЛІЯ ТАЄМНО РОЗБУДОВУЄ ВОЄННУ ФЛЬОТУ.

ЛОНДОН (Анґлія).—Британський воєнно-морський експерт Гектор Байвотер пише в ґазеті „Дейлі Телеґраф", що Італія таємно від усього світа будує кілька нових воєнних кораблів. Серед тих кораблів є два кружляки на 6,742 тони кождий. Вони будуть узброєні важкими гарматами. Два торпедовці, по 615 тон кождий, будуть мати ще небувалу для воєнних кораблів скорість 45 миль на годину, а також будується десять ріжних інших малих воєнних кораблів і між ними кілька підводних човнів.

Італія, ведучи з цілим світом розмови про обмеження зброєння, окремо з Францією переговори про обмеження воєнно-морського зброєння, разом з тим секретно від усіх збільшує свою фльоту. Розбудова італійської фльоти спрямована проти Франції.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД ВИБОРАМИ.

БЕРЛІН (Німеччина).—Чим ближче підходить реченець виборів до німецького парляменту, які мають відбутися 31 липня, тим ясніше вимальовується боротьба між двома кандидатами на ролю німецького Мусолінія. Першим кандидатом є Гітлер, лідер фашистів, а другим ґенерал фон Шляйхер, лідер німецької воєнної кліки й представник пруської аристократії.

Сподіваються й такої можливости, що в боротьбі цих двох кандидатів у диктатори вийде третій, а саме бувший канцлер Брінінґ, який зможе біля себе зібрати парляментарну більшість і знову правити Німеччиною на правах диктатора, спираючись на парляментарний мандат. Перемога Гітлера або фон Шляйхера буде значити кінець парляментаризму в Німеччині.

ПОЛЬЩА ГРАЄ З МОСКВОЮ „В ЦЮЦЮ БАБКИ".

ВАРШАВА (Польща). — Знову в Польщі почалися розмови про те, що Польща підпише скоро договір з Москвою про взаємну ґарантію кордонів та про ненападання одної держави на другу. Румунія старалася всякими способами перешкодити такому договорови, поки не буде вирішена справа Бесарабії. Та Польща, боячись подій у Німеччині, які можуть привести до влади кліку мілітаристів, старається на східному кордоні забезпечити себе договором з Москвою.

Думають, що підписання договору з Москвою без Румунії внесе розходження між союзниками: Румунією та Польщею.

ҐОРҐУЛОВ ПЕРЕД СУДОМ.

ПАРИЖ (Франція). — Почався суд над вбийником президента републики, Думера, Росіянином Ґорґуловом. Думають, що суд триватиме не менше трох днів, бо оборона буде старатися доказати, що Ґорґулов ненормальний умово.

Але коли суд признає його умово здоровим, то нема сумніву, що від буде страчений на ґільотині.

ТРАҐІКОМЕДІЯ З КОНФЕРЕНЦІЇ ПО ОБЕЗЗБРОЄННЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецька делеґація на конференції по обеззброєнню голосувала проти резолюції, яка підводила підсумки діяльности конференції по обеззброєнню. Німці кажуть, що вся праця конференції є зером, а сама конференція є великою міжнародньою траґікомедією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА ДИКТАТУРА.

Німеччина хитається між автократією і демократією. Так принаймні глядить світ на ті події, які тепер скоїлися в Німеччині. Бо, коли зважити, що дві третини Німеччини є тепер під військовою командою, то нема сумніву, що демократія загрожена, бож при владі знайшлися самі речники автократичного режиму. А що крайно праві можуть ту владу на довший час задержати, видно найкраще по тім, що з Німеччини втікають усі ліберальні письменники, навіть тої світової слави, що Марія Ремарк, або Еміль Людвиг. Всі вони, разом з редакторами ліберальних німецьких газет, не почувають себе безпечними, коли би монархісти прийшли до дійсної влади. І тому втікають з рідного краю. А це вже є найкращим доказом, що Німеччина переживає знову велику кризу.

Та назагал отся диктатура являється до певної міри природним явищем. Бо щож іншого лишалося правительству зробити, щоби не допустити до дальшого проливу крови? Цеж не дрібниця, коли тільки за останні 4 тижні було в Німеччині понад 100 осіб вбитих і 1,200 ранених, і коли те все сталося підчас партійної боротьби, головно підчас сутичок Націс (національних соціялістів — Гітлерівців) з комуністами.

Покищо не знати, чи правительство не мало при заведенню диктатури ще що іншого на думці. Бо диктатура принесла з собою цензуру політичних згромаджень і інші загострення. А тепер саме час виборчої агітації. І тому такі заборони можуть облекшити становище правительства в боротьбі з ворожими йому партіями, головно з Гітлерівцями. Знову ті останні, зважаючи на критичне положення Німеччини, певні, що прийдуть тепер до влади. А що влада їх була би теж свого роду диктатурою, то вони не мають на ділі нічого проти диктатури теперішнього правительства. Вони прийшли би тоді як би на готове.

Події, які переживає Німеччина, вказують тільки на те, скільки то жертв треба понести навіть такому культурному народови як німецькому, заки він навчиться правити собою. Це є шукання нових шляхів великого народу, якому монархічний режим не дав змоги вільно розвиватися. Та нема сумніву, що нарід той цей шлях знайде, а диктатура, або й інші несподіванки будуть тільки переходовими подіями, викликаними політичною непідготовкою народа до правління собою і надзвичайною економічною крізою.

К. П.

ВОЄННА НЕБЕЗПЕКА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ ТА РОСІЙСЬКА ЕМІГРАЦІЯ.

(Лист із Праги)

Невідомо чим скінчиться воєнний похід Японців на Далекім Сході. Чи схотять Японці після легкої перемоги над Китайцями спробувати щастя в війні з Совітським Союзом? Ключ до вирішення цього питання знаходиться в руках японських діячів. Росіяна по цілім світі російська еміграція пробує вгадати думки й наміри Японців, щоб і собі поставитись так чи інакше до можливої війни на Далекім Сході.

Російська еміграція в своїй переважній більшости належить до угруповань правих — монархістів та фашистів. Є між ними прихильники „царя" Кирила Володимировича, є члени всевеликого союза на чолі з Мілером, окрім того на Далекім Сході в Китаю та в Манджурії є організація білогвардійців, що підлягає генералові Хорватові. Ці групи російських емігрантів між собою завзято сваряться, ворогують, але всі вони одного погляду щодо Японців: вони бажають, щоб Японія почала війну проти СССР і помогла їм, російським „патріотам", „визволити російський народ".

Не забувають про „інтереси великого російського народа" також ті російські емігрантські діячі, що перебувають у Чехословаччині. В Празі утворилася ще на весні 1930 року так звана „Ліга" або „Всеславянський комітет допомоги російському народови". Ця „ліга" складається з російських та чеських фашистів. Одним з провідників цієї „ліги" є відомий чеський авантурник, бувший генерал Рудольф Гайда. Життя п. Гайди дуже багате на всякі дивовижні пригоди. Перед світовою війною Гайда називався просто Гайдль і був службовцем в аптиці одного чеського провінціонального міста. Як почалась війна 1914 року, то Гайдль опинився на сербському фронті, попав у полон до Сербів і пристав до сербського війська, де виконував лікарські обовязки, хоч медицини не вчився. Потім він перебрався в Росію й був у чеських легіонах. В роках внутрішньої горожанської війни в Росії між „білими" й „червоними" Гайдль виявив себе здібним отаманом і під іменем Гайди командував деякий час цілою російською білою армією в Сибірі. Але біла армія розпалася, а Гайда вернувся в Чехословаччину, що здобула тимчасом самостійність. В незалежній Чехословаччині Гайді пощастило. Його воєнний хист на Сибірі дав йому змогу зробити велику карієру в чехословацькій армії. Він прослухав у Франції курс академії генерального штабу й був призначений на начальника генерального штабу армії в Чехословаччині.

Але генерал Гайда-Гайдль сам собі пошкодив своєю отаманською вдачею. Йому мало було керувати військом, він хотів грати ролю також у політиці. В культурних державах військові специялісти не грають ролі в політиці: політика потребує особливих знань, а крім того внесення партійної ворожнечі в армію може зруйнувати порядок у війську. І коли чеські політичні провідники побачили, що Гайда провідує в чеському війську свою диктатуру, то постаралися його усунути з армії. Найгірше для Гайди було те, що він, оженившися з дочкою білого російського адмірала Колчака, мав зносини з російськими большевиками й продавав їм тайні документи щодо стану французької армії. Ці факти викрила французька розвідка. Як це виявилось, то вже для Гайди не було місця в чеській армії. Року 1927 його скинуто з посади й відібрано йому також генеральський титул. Судити за шпіонажу на користь большевиків його не могли в Чехословаччині, **бо Гайда передавав комуністам лише французькі документи, отже зрадив не Чехів, а чужу державу, хоч і союзну з Чехословаччиною.**

Після цього скандалу Гайда зробився „політиком" і заснував з подібними авантурниками фашістівську партію в Чехії. За його почином і намовою чеські фашисти напали були в 1929 р. на дім одного судії, що мав у себе документи в справі діяльности Гайди. На суді цю аферу було вияснено й Гайда мусів відсидіти в тюрмі за таку „політичну" діяльність. Тепер Гайда живе на волі. Тісно йому в маленькій Чехії, у нього „широка натура". Події на Далекому Сході дали крила надіям Гайди. З Харбіна приїздив 1931 р. у Прагу Чех Бретенар до Гайди ніби з доручення російської „білої" еміграції на Далекому Сході. Гайда ожив. Він післав до російської еміграції на Далекому Сході „декларацію". В цій своїй заяві Гайда пише:

„Справа не в грошах: грошей будемо мати стільки, скільки буде треба"... Гайду турбує інше. Він хоче, щоб вся російська еміграція вже тепер визнала його диктатуру, бо, мовляв, світова політика така складна, що її „не можна рішити нарадами, а тільки інтуїцією (здогадом) одної людини". І тому Гайда ставить російським емігрантам на Далекому Сході таку „скромну" умову: **„Я віддам себе для визволення Росії, але тільки в тім разі, якщо ви обеднаєтесь і передасьте в мої руки нічим необмежену владу".**

Гайда заявляє, що йому потрібна ця необмежена диктаторська влада для того, щоб „вирвати з рук большевицьких Сибір".

„Будуча Росія має бути єдина й неділима"... В питаннях закордонної політики такої „обновленої Росії" Гайда вважає конче потрібним **союз з Японією. Росія малаб завдання обеднати всі славянські народи в „єдиній федеральній Славії".**

„Російська фашистівська партія" в Чехословаччині видала до Росіян і до Чехів відозву, в якій проголосила Гайду за провідника „національної Росії"...

Але не тільки російські фашисти в Чехословаччині хотілиб мати своїм „вождом" Гайду. Як повідомляє „Всеславянський комітет допомоги російському народові", також **„Японці з великою радістю хотіли би бачити на чолі російської армії (білої, в Манджурії) генерала Гайду". Цей „всеславянський комітет", у якому зібралися російські та чеські пройдисвіти, проповідує „тісний і безумовно щирий союз з Японією"** і висловлює побоювання що, коли не визнає російська еміграція диктатури Гайди, то Японія „ледви чи почне свій хрестоносний похід (Японці — погани, але „хрестоносний похід! Ред). і найпевніше обмежиться самою Манджурією". І тому **російські фашисти пропагують, щоб „на чолі команди стояв „варяг" — Чех походженням, але душею Росіянин — генерал Гайда".**

Всі ті відомости походять з книжки, що вийшла оце недавно в Празі російською та чеською мовою. **Коли згадаєш минуле Гайди, його зносини з большевиками, коли взяти на увагу, що згадуваний перед цим Бретенар стоїть під підозрінням, що він большевицький агент, то обличчя „всеславянського комітету" досить ясне. Такі „комітети" найбільше потрібні большевикам.** Бо хто таки з свідомих Росіян навіть там, у большевицькому пеклі, схоче визнати „необмежену владу" чеського пройдисвіта, який обіцяє тепер в союзі з Японцями „визволити" російський народ?

СХІД І ЗАХІД ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ СХІДНИХ СЛАВЯН.

12. липня відбувся в одній із саль берлінського університету публичний виклад проф. д-ра Ганса Коха на тему: „Схід і Захід як підстава для історії церкви східних Славян". Професор Кох, відомий Українцям як бувший старшина Галицьк. Армії, є загальновизнаним специялістом в ділянці історії східних церков, а тому його виклад, не дивлячись на незносну спеку, стягнув численну авдиторію біля 100 осіб. Прекрасне знання більшости славянських мов дає змогу професорові Кохові бути в курсі найновіших досягнень української та російської літератури, які він у блискучій синтезі зі своїми власними дослідами зумів викласти своїй авдиторії. Авдиторія, в переважній більшости німецька, повітала лекцію бурхливими оплесками й через те можна вважати цей виклад за великий успіх української наукової пропаганди за кордоном, бо прелегент, говорячи про „Східну православну церкву", ввесь час різко відмежовував православіє українське від московського. **Треба бути справді вдячним „Українському Науковому Інститутові" в Берліні, з якого рамени відбувся цей доклад, за те, що, не щадячи видатків ні праці, спровадив проф. д-ра Коха з Відня до Берліна та подбав про численну авдиторію.**

Почав лекцію проф. Кох твердженням, яке вже загально прийнялось у східній науці, а саме, що **християнство прийшло до України не з Византії, а з Болгарії** (теорія Присьолкова) й затвердилось не відразу, а після довгої та впертої боротьби (імена Ольга, Святослав, Володимир Великий символізують чергування християнських впливів та поганських реакцій. Вплив Византії стає помітніший щойно в половині XI. віку, бо перші митрополити були з Болгар. Проф. Кох взагалі має нахил оцінювати вплив Византії на церковне життя України досить негативно й твердить, що византійські митрополити мали на розвиток церковного побуту відємний вплив. Але на щастя, помимо всього, церква швидко націоналізувалася, в чому особливу ролю відіграло виразно національно забарвлене чернецтво, якому проф. Кох визнає велитенські заслуги в справі кольонізації та культивування пустинних земель. Ціла історія української церкви ввиджається проф. Кохові як процес повільної, щораз більшої **окциденталізації під впливом культурного тяжіння України на Захід.** З поодиноких етапів цього наближення до Заходу згадував проф Кох коронацію Данила в Дорогичині папською короною. Верестейську унію, Київську Академію, яка по духу являлась школою чисто західного типу, хоч і мала на меті якраз боротьбу з Заходом. Проф. Кох підкреслив, що її адепти, які, як відомо, у великій скількости студіювали по европейських університетах, мимоволі пересаджували на Україну західні умові течії. Останнім кроком до Заходу вважає проф. Кох українську автокефалію, яка в деяких своїх постановах відмовилась від московських, орієнтальних традицій. В протилежність до України, Росія після двох слабеньких спроб реформи в західному дусі (1439 Фльорентійська Унія митрополита Ісидора та „Раскол" XVII ст.) застигла непорушно в догматичному византійстві.

Закінчив лекцію проф Кох характеристикою переслідування церкви в Радянському Союзі й повним признанням поведенню духовенства, що створило новий кадр мучеників і це мучеництво, як і в перші віки християнства, служить найліпшою запорукою кінцевого успіху церкви в цій нерівній боротьбі.

Д-р. Михайло Антонович.

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі, — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішніх її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

Національним ідеалом українського народу перейметься дитина в Старому Краю тільки в „Рідній Школі". Тому піддержім завзято її змагання в її другому пів-століттї!

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(6)

Майже неймовірно, проте факт, що на шлях грошової самодопомоги стає й одна чеська висока школа, а саме Гірнича Академія в Пшибрамі. Роками вже вона домагається перенесення до Праги. З фінансових причин ч.-сл. самостійна держава не може ще позитивно вирішити цього питання. Через це воно все відкладається, мовляв, ad calendas graecas. Це примусило згадану школу заініціювати акцію на зразок нашого „Товариства Прихильників УГА", правда, фінансово закроєну на ширшу скалю. Дозволяю собі зацитувати уступ промови ректора цієї школи на традиційнім шахтярськім святі, що відбулося в грудні 1931 р. Висловлюючи сумнів з того приводу, що влада ледви чи зможе прискорити полагодження Г. В. Ш. про перенесення її до Праги, він далі казав: „Ми хочемо отже піти шляхом самодопомоги та самі збудувати цю школу. Три міліони ми вже маємо до диспозиції, решту ми хочемо придбати шляхом всіляких збірок. Я знаю, що положення нашої індустрії тяжке, але я гадаю, що коли кожне гірниче підприємство захоче скласти на цю мету — 5,000, 10,000 або 20,000 кч. річно, ми матимемо за пару років потрібні гроші"...

VII.

Не можна тут оминути ще один не менш клясичний приклад національної самопомочи. Маю на думці фінансування власними коштами **жидівського загалу сіоністичної акції в Палестині.** Сіонізм взагалі це яскравий приклад здійснення найбільш фантастичної утопії, яку знає історія. Це доказ, що нарід може воскреснути й після двох тисяч років національної анабіози, не дивлячись на те, що він розпорошений по цілому світу та незважаючи на жахливі переслідування зо всіх боків. В 1896 р. Т. Герцль кинув революційну та безвиглядну на перший погляд думку **„жидівської держави".** Спонукали його до цього відома афера Дрейфуса та зневіряння у фактичну можливість засимілювання Жидів у діяспорі. В 1897 р. відбувся в Базелі I-ший Сіоністичний конгрес, всупереч масовим протестам рабинів, які рішуче засудили проект Герцля як наявну єресь. Це, зрештою, нормальне явище. Кожна добра національна акція мусить спершу пробитися через мур патріотичних заборонів та наклепів. Зовсім зрозуміло, що сіоністи зупинили свою увагу на старожидівській батьківщині — Палестині (Ерец Ізраель); звідки чекали відновлення та відродження свого народу. Світова війна допомогла їм під цим оглядом. Відомою деклярацією Бальфура (з 2. XI. 1917 р.) Англія визнала змагання сіоністів за жидівську національну домівку в Палестині.

Фактично сіоністичний рух триває 30 років. Торік (1931) святкувався ювілей одної з головніших його організацій „Керен Каємет Леізраель" (Жидівського національного фонду). Сіоністичний рух майже від самого початку став на шлях грошової самодопомоги, числячи на активну фінансову підтримку якнайширших кол жидівського загалу. Т. Герцль, що на разі думав зреалізувати свій сіоністичний плян з допомогою багатих меценатів, швидко переконався, що в цьому його проекті утопією була тільки надія на багатих і „сильних цього світу". Здоровий та живий національний рух може базуватися лише на підтримці всього загалу, а не на випадкових і малопевних меценатах. Також сіоністичний рух утримується здебільшого за рахунок незаможної жидівської маси, а не з меценатських дарунків жидівських міліонерів.

Сіоністи поставили собі велике й тяжке завдання: кольонізацію старо-нової батьківщини та відродження жидівського національного організму шляхом виплекання у ньому бракуючого селянського стану. Звідки клич **земля,** як провідний мотив палестинської акції. За висловом відомого сіоністичного діяча Усішкіна, земля — це, мовляв, Архімедова точка сіоністичної програми. Річ ясна, що здійснення її вимагало багато грошей на купівлю землі. Ось чер що одним із перших актів сіоністичної політики після війни було заложення у 1920 р. „Палестинського Земельного Фонду" (Керен Гаєсод) з метою зібрати протягом 5 років квоту 25,000,000 фунт. стерлінгів, потрібну для здійснення кольонізаційного пляну. Ці гроші гадалося одержати шляхом оподаткування всіх палестинофілів, традиційним податком **„маасер",** себто, відрахуванням однієї десятини від їхнього майна та доходів на протязі згаданого часу. Незабаром виявилося, однак, що ця десятина, а властиво **„пятинятка"** реально нездійснима в першому плануванні. Вже в 1921 р. треба було стати на реальний ґрунт щорічного бюджету преліменованого наразі квотою 1½ міл. ф. ст. В дійсності і така сума була зависока. Пересічно збиралося одну третину і найбільше половину її; напр. в 1923 р. — 531,000; в 1925 р. — 600,000; в 1927 р. — 540,000, а в 1929 р. — 750,000 ф. ст. Проте, ці гроші уможливили започаткування та поширення кольонізаційної акції, про що свідчать оці дані: на протязі 1922—1931 років на цей фонд було зібрано 2,121,300 ф. ст. За цей час було набуто 239,100 дунам (1 дунам = 900 квадратових метрів) землі та повстало 49 селянських колоній. В 1922 р. обробляло землю 17,262 жидівських колоністів; в 1931 р. 42,000. За цей час збільшилося жидівського населення Палестини з 60,000 до 180,000 душ; 24% його активно працює на землі, творючи основу майбутнього жидівського селянства. Сюдиж треба віднести акцію **залісювання** Палестини та закладання плантацій, головно помаранчових. На протязі попереду зазначеного часу було посаджено 722,300 дерев. Площа помаранчових садків збільшилася на 53,000 дунам. Доцільно буде подати тут докладну статистику прибутків і видатків „П. З. Ф." за останнє десятиріччя (1920—1930).

Прибутки за час 1. VII. 1920 — 30. VI. 1930.

Назва країн	Число жидів	У фунт. стерлінг.	У ч.-сл. коронах по теперішнім курсі	На 1 душу населен. кч.	% від усіх прибутків
1. Злуч. Держ. Амер.	3,600,000	2,251,600	371,519,000	103	53,5
2. Півден. Африка	62,000	316,602	52,239,000	843	7,5
3. Німеччина	550,000	207,628	34,259,000	62	4,9
4. Вел. Румунія	835,000	185,712	30,643,000	37	4,4
5. Англія	285,000	185,261	30,568,000	107	4,4
6. Польща (з Галич.)	2,830,000	182,095	30,046,000	11	4,3
7. Канада	125,000	163,164	26,922,000	217	3,9
8. Аргентина	100,000	96,731	15,961,000	160	2,3
9. Чехословаччина	350,000	86,600	14,289,000	41	2,1
10. Голяндія	115,000	83,680	14,027,000	122	2,0
11. Палестина	160,000	42,865	7,073,000	44	1,0
12. Інші країни	4,988,000	407,063	67,165,000	14	9,7
Разом	14,000,000	4,209,031	694,490,000	50	100

Видатки за цей самий час.

	В фунт стерл.	В ч.-слов. кор.	%
1. Сіль. господ. кольонізація	1,287,832	212,500,530	32,1
2. Освіта	760,882	125,545.530	19,0
3. Еміграція	377,383	62,268,195	9,4
4. Публичні роботи	514,949	84,966,585	12,8
5. Здоровля	272,018	44,882,970	6,8
6. Інвестиції	217,472	35,882,880	5,4
7. Адміністрація (Палестин. Екзекутива)	194,796	32,141,340	4,9
8. Національні установи	148,464	24,496,560	3,7
9. Релігійні установи	81,821	13,500,465	2,0
10. Міська кольонізація	65,658	10,833,570	1,7
11. Ріжні	55,894	9,222,510	1,4
12. Керен Каємет Леізраель	32,761	5,405,565	0,8
Разом	4,009,980	661,646,700	100

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УЧАСТЬ УКРАЇНЦІВ В МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ.

Дня 6 липня піддав д-р Мирослав Сіменович в „Свободі" гадку, щоб українська іміграція створила Загальний Виставовий Комітет, який занявсьб улаштованням Української Всесвітньої Вистави на цій міжнародній виставі, яка начнеться 1-го червня 1933 р. в Шикаґо.

Участь Українців у цій виставі є дуже важна; це епохально-історична подія, де Українці взалиб участь нарівні з іншими державними народами. Це наш великий політично-народний здобуток і ми повинні гідно до него приготовитись.

Час короткий, а праці много, тому я хочу подати два пляни, після яких, я думаю, таке діло можнаб довершити.

1) створити загальний комітет з більше церковних і світських орґанізацій, або —

2) доповнити чи поширити дирекцію корпорації Укр. Всесв. Вистави в Шикаґо, яка є вже заінкорпорована на $50,000, як корпорація без профіту, власне цими репрезентантами всіх більше церковних і світських орґанізацій, як в пляні 1-шім.

До створення українського загального комітету чи поширення кооперації повинні взяти участь:

а) Єпископи або їх репрезентанти.

б) Голови Українських Союзів, або їх репрезентанти.

в) Голови стейтових орґанізацій, або їх репрезентанти.

г) Голови злук товариств, або їх репрезентанти.

ґ) Голова „Січей" або його репрезентант.

д) Голова „Чорноморських Січей", або його репрезентант.

е) Голова жіночих орґанізацій або її репрезентант.

є) Голова Укр. Всесв. Виставової корпорації або його репрезентант.

Кожда вище згадана орґанізація повинна вибрати чи назначити свого репрезентанта і про це повідомити корпорацію Укр. Всесв. Вистави в Шикаґо, яка тимчасово занялась би скликанням цих репрезентантів на нараду в справі зорганізовання такого загального комітету.

На мою думку, друга пропозиція булаб практичніша і скорша до переведення — і я її поручав би.

Таксамо можуть поступити Українці в Канаді і Бразилії, оснувати свій центральний комітет або назначити своїх репрезентантів до шикаґовської Української Всесвітної Виставової Корпорації.

Це муситься зробити сейчас, щоб мож заздалегідь виготовити плян і ввійти в ближче порозуміння зі старим краєм і його установами.

Нас повідомляють, що по Гуцульщині вже їздять репрезентанти польського виставового комітету в Шикаґо, які скуповують гуцульські вироби на польську міжнародну виставу. Ми можемо бути певні, що ці вироби не будуть виставлені як українські народні вироби, це більше чим певне. Тому нам треба приступити до скорої акції із цего боку, що виставовий Американський Комітет хоче знати, чи Українці беруть участь чи ні, бо тоді ту площу, яку призначив Українцям, відступить чи винайме кому іншому.

Приступаймо до акції сейчас.

М. М. Белеґай,
Шикаґо, Ілл.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КАРНЕҐІ, ПА.

Святочний концерт в честь Рідної Школи.

У багатьох українських громадах в Америці відбулися святочні концерти в честь пятьдесятьлітних роковин істнування Рідної Школи. Цим разом громада в Карнеґі невідстала позаду інших свідомих громад. В неділю 5 червня, за стараннням української парохіяльної школи, відбувся гарний концерт в честь 50-літного ювилею істнування Товариства Рідної Школи.

Концерт складався з двох частей і був по мистецькому виконаний. Вступне слово до зібраних виголосив п. учитель Йосиф Буката. В своїй промові він пояснив зібраним що є Рідна Школа й на якій стороні стоїть вона, що колиб не Рідна Школа, то в Галичині булоб багато яничарів, які нищилиб свою націю. Завдяки Рідній Школі припинена польонізація нашої молоді, а ріку річно Рідна Школа випускає свідомих борців за краще завтра.

По вступнім слові відбулася перша часть концерту, яка складалася з пісень і деклямацій. З пісень відспівано: „Тобі земле моя", Чом земле моя", „Наша славна Україна", „Синий, синий то Дунай" „Сонце ся сховало", „Задумала стара баба", „О, Україно". Деклямації були виголошені, слідуючі: „Учітеся брати мої" — віддеклямувала Марія Залецька, — „Ворог батько" — виголосив Василь Пастернак; „Мала Українка" — виголосила Єлена Остафів; „Чотири пори руку" — поема Йосифа Букати, виголосив Стефан Сус; „Кождий сотик, кождий даток" — з чуттям віддала Єлена Дорош. Опісля малий скрипак Стефан Сус відограв на скрипці три пісні.

По першій части концерту забрав слово о. Маріян Кучер і представив зібраним ту велику працю, яку виконала Рідна Школа в часі 50 літ. В часі тої великої перемоги, в часі своєї побіди, в році свого ювилею, Рідна Школа не забула й за нас Українців, які живемо за морем, але в році свого торжества вислала до нас братів за морем свого представника в особі п. проф. Льва Ясінчука. Нинішне наше свято в честь Рідної Школи булоб дуже обкроєни, колиб того представника не було між нами, тому то наша громада в Карнеґі на місяць пізніше святкує 50-літні роковини Рідної Школи, бо ждала на представника. Нині ми, Українці, в Карнеґі маємо велику честь витати великого гостя з Рідного Краю п. проф. Ясінчука, котрий вигосить тепер святочний реферат — закінчив свою промову о. Кучер. Всі зібрані привитали п. делеґата гучними оплесками.

Пан проф. Ясінчук передав привіт з рідного краю, а опісля виголосив дуже добре опрацьований реферат, який на довго останеться Українцям в Карнеґі в памяти. В часі реферату й по рефераті присутні нагороджували бесідника оплесками. Той реферат дуже підніс громадян на дусі й дав напрям, як шанувати своє й постояти за своїм.

По святочнім рефераті діти виконали другу частину програми, яка складалася з руханкових вправ в супроводі пісень. Пісні до вправ були такі: „Чижику, пташку, маленький" — виконали малі діти; „Стомлені ділом зломані тілом" — виконали хлопці; „Дай нам Боже добрий час" — виконали дівчата і „Човен хитається" дуже гарна руханкова вправа, яку виконали дівчата з четвертої кляси.

Вправи випали дуже добре, публика оплесками надгороджувала дітвору. Деякі вправи діти повторяли два рази.

Опісля того о. М. Кучер подякував п. проф. Ясінчукови за привіт з рідного краю й за гарний реферат і запевняв, що громада в Карнеґі, яка була все жертвенна для рідного краю, так і на далі буде такою й на кождий заклик — поспішить рідному краєви з помочею.

Яко ювилейний дар передано для Рідної Школи $78 в готівці на руки п. проф. Ясінчука, а поверх $30 мають товариства вислати через Обєднання. Відділ Ліґи Визволення України зложив $50, парохія $20, о. М. Кучер $5, учитель Йосиф Буката $3.

А Стефан Ялечко передав яко дар для Рідної Школи одну акцію зі Земельного Гіпотечного Банку у Львові.

Сим разом хоч і безробіття всеж зложено багато більше, як чотири роки тому, коли був делеґат з Рідної Школи. Це є наочний доказ, що в громаді є більша свідомість до Рідної Школи, як була передше.

На закінчення свята відспівано український гимн: Ще не вмерла Україна.

Стефан Ялечко.

НА СРІЛЕЦЬКУ МОГИЛУ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Виказ жертв на стрілецьку могилу в Филаделфії.

Жертви зложили в долярах: М. Ношевич 25 дол., Сестрицтво Неп. Зач. Пресв. Діви Марії 15 дол., М. Дармограй 10 дол., Н. Крезентор 10 дол.; Братство Апостольства Молитви 6 дол. 60 ц., Бр. св. Йосафата 5 дол., П. Новосад 5 дол., О. Матковський 5 дол., Драматичний Кружок з 23 і Бравн ул. 5 дол.; Т. Чемерис 5 дол., д-р С. Черняк 5 дол., Тов. ім. Ортинського 5 дол.; д-р П. Дубас 1 дол.

Збірка на салі підчас представлення: А. Пашук 5 дол., І. Хавлюк 1 дол., П. Рій 1 дол., А. Зелінка 1 дол., В. Василюк 1 дол., П. Намака 1 дол.; дрібними жертвами зібрано 25 дол. 66 цнт.

Збірка підчас представлення на 23 Бровн ул.: О. Стасюкова 1 дол., П. Намака 1 дол., М. Полохайло 1 дол.; дрібними жертвами зібрано 7 дол. 56 ц.

Члени з хору зложили: В. Коцюбинський 5 дол., В. Коричук 2 дол., А. Бурий 1 дол., К. Сташевич 1 дол., А. Сташевич 1 дол., С. Станько 1 дол.

Жертви зложені підчас посвячення: Жіноче Товариство з 23 і Бравн ул. 10 дол.; Відділ 45 У. Н. С. 5 дол.; по 1 дол.: Е. Свенціцька, В. Вольчанський, К. Малиновська, М. Коричук, А. Ґонтарик, Е. Тарновська, П. Баглай, А. Дирч, Т. Борим, К. Михалик, Ю. Купцик, М. Гатало, О. Захарчук, Р. Личак, І. Кричковський, І. Охман, М. Тодорів, О. Лайтуш, К. Даців, Н. Н., М. Шлатховський, А. Матковський; Матковський 50 цнт.

Члени парохії зложили 31 дол. 50 цнт. Підчас посвячення 16 дол. 55 цнт. Бр. св. Ґеорґія 10 дол; Товариство Укр.-Амер. Горожан 10 дол.; по 1 дол.: А. Коморчук, В. Заверуха, М. Бішко, В. Федечко, Н. Букач, М. Стрижак, Н. Н., М. Солодяк, К. Баран, Н. Н., Д. Мицик, І. Борошевич, М. Полохайло; П. Проташевич 2 дол.

Разом $266.27; Хор катедральний дав з балю 132.54; з представлення 69 дол. 15 ц. Разом $459.96. Розхід $25.75. Остає чистого доходу $432.21. Могила коштує $550.00. Бракує ще $117.79.

Поважані громадяни і громадянки:

Цей хрест, уже збудований, буде грядучим поколінням ґриґадувати наших вірних братів, наші змагання та жертви крови, які вони понесли в боротьбі за волю України.

Ми певні, що наші Братства, Товариства і всі Українці й Українки з Филаделфії й околиць доложать свою цеголку до цього памятника. Тому просимо не відмовитися від святого діла. Допоможіть покрити те, чого бракує.

За катедральний хор ім. Лисенка:

Василь Каричук, предс.;
Юлія Прончак, секретарка;
Софія Підгірна, касієрка.

Адреса:
William Karychuk,
822 N. 5th St., Phila., Pa.

В. Г.

АРЕШТОВАНА ПАПУГА.

(Гумореска).

Іван Фесенко та Семен Немич ішли вулицею і розмовляли про найновіщі події. Нараз із котрогось вікна почувся скреґітливий голос якоїсь папуги.

Оба з цікавости пристанули.

— Тьфу, як огидливо верещить! — сказав Іван Фесенко наслухуючи. Зрештою яка це мова? Російська напевно ні.

— Ні, це по французьки, — відповів Семен, який був більше образований. — Що більше ця птаха виголошує дуже небезпечні промови...

— Що вона говорить?

— Кричить: „Хай живе цар!" по французьки. Дуже добре розумію її.

— А то сотворіння! — озвався Іван не без деякого здивування. — Як воно й не було би, мусимо про це повідомити поліцію.

— Треба це конче зробити, — потвердив Семен усміхаючись. Дивує мене лише, чого вона хоче. Кричить: „Хай живе цар!" — а царя вже нема.

— І мене це дивує — додав Іван. — Та ми навчимо її, здивується вона, що з нею.

Записав собі вулицю і число, потім пішли дальше.

На другий день Семен дістав завізвання, щоби негайно прийшов до поліційного участку, бо його конче потрібують там у якійсь справі.

Як лише ввійшов у канцелярію, побачив на столі клітку, а в ній папуґу. Зараз зрозумів, що й як.

Комісар дав йому знак, щоб підійшов ближче, а потім сказав до нього:

— Товариш Іван Фесенко сказав нам, що ти розумієш мову папуг. Чи то правда?

— Це правда — відповів Семен усміхаючись, радий знати, що буде тепер.

— Справа така, — говорив комісар. — Оця папуга, що ми її вчора заарештували, була власністю одного царського радника, а тепер не перестає вести контрреволюційної пропаґанди. Тимчасом ми не вміємо дати собі ради з нею. Питайся її, будь ласка, чому вона веде цю пропаґанду та чому безупину виголошує такі промови.

Останніми літами Семен надивився на такі ріжні чуда, що вже більше й нічому не дивувався. Сповнив приказ: завдав потрібні питання тій небезпечній птасі.

Папуга й дальше спокійно сиділа на своому обручі; ні одного звука не дала з себе.

— Чому не відповідає? — спитався нахмарений комісар.

— Виглядає, що вона не в гуморі, а може голодна, — пояснив Семен. — Ніхто не любить говорити, коли нема нічого в жолудку.

— Це правда, — притакнув комісар. — Усяке сотворіння мусить дістати їсти, інакше з ним годі щонебудь почати.

Сказав принести соняшникового насіння та дав його папузі.

— На, їдж! — сказав гостро.

Папуга зараз стала живіша. Затріпотіла крилами, скрикнула: „Хай живе цар!" і кинулася на сімя.

— Знову виголошує провокуючі промови, — ствердив комісар. — Та ми з нею зуміємо дати собі раду!

Підійшов ближче та крикнув до папуги:

— Гей, ти! Чому не відповідаєш на питання, які ми тобі завдали?!

При цьому погрозив їй пальцем так енерґічно, що встромив його аж у клітку. Та тут не було жартів. Скрикнув і витягнув мерщій руку назад, бо розлючена папуга так дзьобнула його, що аж кров потекла.

— Ледащо, драбуго! — скрикнув комісар. — Це збройний напад на державну владу!

— Нужденнику, зраднику, хай живе цар! — відповіла папуга таксамо сердито по французьки.

— Це справжня бестія! — скрикнув Семен. Він хотів держати комісарову сторону, щоби як-так здержатися, аби не вибухнути сміхом. — Найкраще відрубайте їй голову, товаришу! Ця папуга то непоправний реакціонер! Не заслужила собі на кращу долю.

— Лише помало, — перебив йому комісар поважно. — Все мусить іти своїм порядком. Завтра пічнемо переслухування. Покищо віднесіть папугу назад у тюрму.

***

— Що зробили з тією папугою, яку тому кілька днів арештували на твоє повідомлення? — питався Семен Немич, коли кілька днів пізніше знову стрінувся на вулиці з Іваном Фесенком.

— Що зробили? Самособою, лише те, що могли зробити: засудили її на смерть за протидержавну пропаґанду, — відповів Іван. — Та...

— Що ще могло статися?

— Ах, з того повстала така плутанина, — сказав Іван. Прийшла комісарева жінка до комісаріяту, побачила папугу, забрала її та тепер не хоче віддати її за ніщо в світі. Всі тепер у великому клопоті. Годяться задля тієї жінки помилувати цю нещасну папугу, одначе декотрі із присяжних суддів жадають ґарантії, що на будуче не вестиме ніякої аґітації. Так, чуєш Семене, ти на таких справах найліпше розумієшся: як гадаєш, чи можливо є відчути її від тих вічних криків?

— Самособою, що можна, — відповів Семен поважно. — Воно й зовсім просте. Треба папузі вічно говорити якісь нові речення, помало, так щоби вона їх собі добре затямила. При тому треба їй давати їсти. Тоді вона давні слова призабуде, а навчиться тих нових і буде нагороджена.

— Я мушу це зараз же сказати товаришеві комісареві! — скрикнув Іван. — Він дуже боїться своєї жінки, а вона йому з тією папугою не дає ні хвилиночки спокою. Крім того він мені обіцяв добре місце в поліції, коли поможу йому вилабудатися з того клопоту.

— Коли так, то справа скінчена! — впевняв його Семен. Лише затям собі: як будеш службовцем, мусиш і мені помогти, коли мені щось буде треба. Не смієш забути, що це я поміг тобі полагодити цю справу з папугою.

Стиснули собі щиро руки, а Іван пішов скоро, щоби врадувати комісаря.

Михайло Зощенко.

БІЙКА.

Вчора, братіки мої, йду я на двірець. Хочу всісти до поїзду та їхати до міста. Покищо я на дачі (віллі) ще обертаюся. Під Ленінґрадом.

І так підходжу до двірця та бачу на двірці на самій плятформі, навскоси від стацийного дижурного, йде бійка. Бються, одним словом.

А треба сказати, наше дачне містечко страх яке тихе. Попросту, кожен день — ні пянства, ні надзвичайного гуркоту, ні скандалу. Себто, нічого такого подібного. Ну, просто, тишина.

Людині умової праці або робітникови від прилавка, або скажімо, слузі культу, ну, можна ось як відпочати в наших благословенних околицях.

Самособою, ця тишина треває неповний місяць. Декотрі дні тижня самі з себе виключаються. Ну, скажімо, виключаються, ясна річ — субота, неділя, ну понеділок. Ну, вівторок ще. Ну, самособою, свята. Тай знову дні виплати. В ті дні, дійсно, нічого скривати — формальна буча доходить найвищого напруження. В такі дні, дійсно, скажімо, недобре виходити на вулицю. В ухах дзвонить від криків і ріжних можливостей.

Так ось, значить, одного такого природного дня приходжу я на стацію. Хочу всісти до поїзду та до міста поїхати. Я на дачі покищо. Під Ленінґрадом.

Так підходжу до стації тай бачу — бійка.

Два горожани нападають один на одного. Один замахується пляшкою. А другий обороняється балалайкою. І також, не зважаючи на оборону, шукає нагоди вдарити противника гострим кантом музикального інструменту.

Тут же ще й третій горожанин. Їхній приятель. Найтверезіший. Розбороняє їх. Попросту між них впихається та не позволяє битися. І, розуміється, приймає на себе всі удари. Себто і балалайкою і пляшкою.

І коли той третій горожанин захитався та загалом, видно, ослаб від частих ударів по ріжних потрібних орґанах свого тіла, тоді я постановив прикликати міліціонера, щоби зробити кінець знищенню того шляхотного орґанізму.

І нараз бачу: тут же на стації, біля переїзду стоїть міліціонер і лузає насіння.

Я крикнув на нього та замахав рукою.

Хтось із публики каже:

— Той не піде. Він тутешній. Надармо кличете.

— Себто — повідаю — чому не піде?

— Та так — він вмішається, а потім люди на нього дивитимуться скоса, мовляв, відграє начальство. А то ще й виб'ють, як прохмеляться. Траплялися такі випадки. Це не в Ленінґраді. Тут кожен горожанин на оці.

Міліціонер стояв на своому становищі та скучно глядів у наш бік. І лузав насіння. Потім зітхнув і обернувся.

Бійка потрохи ослабала. А небаром ті три, що билися, пішли зі стації, взявшись за підпахи.

Д-р Володимир Січинський.

ЖІНКА Й УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ МИСТЕЦТВО

(Доповідь, прислана на Перший Жіночий Конгрес в Америці).

(2)

II.

З усіх галузів українського народнього мистецтва, **руками жінок найбільше виконуються такі праці як настінна хатня орнаментика, ткацтво (килими, тканини, вишивки), шиття одягу й так зване культове мистецтво** (писанки, витинки з паперу та інше). Отже, **коли мужчини займаються виробництвом твердих матеріялів**, що тяжче даються до оброблення (метал, дерево, глина, шкіра), **то жінки оформлюють матеріяли більш делікатні**, м'які (матерія, нитка, папір, фарба). Одначе не можна сказати, щоб праця жінки була „легшою", бо коли **мистецька праця мужчині вимагає сильного, але короткого фізичного напруження, то праця жінки при легкости одноразового напруження дає більшу тяглість праці при постійній, непшиній повторній увазі, що вимагає незвичайної пильности** (напр., ритмічні рухи при тканню, вишиванню, орнаментації писанок, тощо).

Вивчаючи народнє мистецтво українських селянок ми постійно знаходимо мистецькі вироби поза колом чисто-родинного життя. Досить згадати, що, наприклад, вишивки, вишивані прикраси, орнаментовані тканини, витинки з паперу та інше завжди були одною з головних прикрас будов громадського призначення, як церкви, а в старинні часи також школи, шпиталі, тощо, доки новіший псевдогігієнізм і капіталістичний утіліторизм XIX століття не зробив ці громадські будови непривітними касарнями з голими обдертими стінами й темними коритарами (саме антигігієнічними). Стала пустка!... Будова вже перестає бути організуючим чинником суспільства. Інакше бачимо в простій українській хаті. **Українські жінки**, переважно молоді дівчата, **чудово розмальовують хату й то не тільки в середині** (для ближчого родинного оточення), **але й на зовні**, з надвору й вулиці, де кождий громадянин може любуватися приваблививими малюнками. Тут власне криється значіння суспільного впливу настінних мальовил. Засіб цього впливу є ритм лінії (орнамент, визирунок) і барва. А **ритм у мистецтві**, як це доведено, **є ритм праці.** І навпаки, ритм рисунку (орнаменту) впливає на ритм праці. Привабна, гарна лінія рисунку, ритмічна повторність ріжних комбінацій ліній, веселка м'яких барв і перехідних гармонійних тонів кольорів, підсвідомо впливає на людину. Ритм лінії спонукує до ритму праці, а яскрава й гармонійна музика барв звеселює працю, підвищує енергію й рух життя.

То саме можна сказати й про всі інші вироби домашнього вжитку, що мають орнаментовані та інші оздоби. Одначе характер рисунка, уклад ліній і барв мусять бути ріжні для кождого предмету. Інший він на стіні хати, інший на посуді, інший на одежі. Орнамент мусить строго відповідати матеріялові, з якого виконана річ (матеріяльність), призначенню предмету (функціональність), і формі та конструкції предмету або будови (конструктивізм). **Всім вимогам українське народнє мистецтво відповідає як найкраще — звідси велика мистецька вартість — сила естетичних впливів народнього виробу.**

В народньому мистецтві можна знайти ще багато таких „секретів" творчости. Вони пізнаються лише довшими науковими студіями на підставі зібраного сирового матеріялу.

Наукове дослідження українського народнього мистецтва в останні роки набуло великого розмаху. Так, наприклад, останні праці українських дослідників про настінні малюнки на Придніпрянщині й Поділі власне відкрили нам велике багатство творчого хисту українських жінок. Маємо на думці такі **видання: Берченко — Про настінні росписи українських хат на Катеринославщині** (Київ 1927) **і Дніпропетровщині** (Харків 1930); **В. Гагенмайстер — Стінні росписи на Камянеччині** (Камянець-Под. 1927); **Н. Кржемінський — Стінні росписи на Уманщині** (Камянець 1927); **Л. Левицький — Стінний роспис на Поділлю** (Київ 1928); **М. Щепотева — Роспис хат на Камянеччині** (Київ 1928); **Т. Мішковська — Настінний роспис у містечку Козині** (Київ 1930).

Виріб ріжного роду тканини з мистецькими взорами (коци, верети, рядна, рушники, васи) також завдячує в великій мірі жінці. **Але найбільше слави здобули собі українські килими**, зразки котрих зберіглися ще з XVII століття. Ця галузь народнього мистецтва також давно звернула на себе увагу збирачів і дослідників. Крім страшних праць ріжних авторів українських і чужих (Давидов, Зарембський, В. Зумер, Р. Кенді, Е. Кузьмін, Н. Сумцов), маємо також найновіші видання українських дослідників, з яких одмітимо праці: **В. Кржановський — Українські й румунські килими** (Ленінград 1925); **М. Щепотева — Українські килими** (Харків 1926); **Д. Щербаківський — Український килим** (Київ 1927).

Спостерігаємо відрадне явище, що українське килимарство в останні часи значно відроджується у Галичині й на Волині. Зявляються також більші майстерні, що виробляють велику скількість килимів. З таких майстерень, що стоять на високому мистецькому рівню, одмітимо **„Гуцульське мистецтво" в Косові в Галичині** під проводом Куриленка. Тут виробляється, крім килимів за точними народніми гуцульськими зразками, також килими модерні, витворені на ґрунті українських народніх мотивів, визначними українськими мистцями, як Микола Бутович, Святослав Гординський, Роберт Лісовський, Павло Ковжун, Петро Холодний. Само собою що виконавцями цих проєктованих килимів на ряду з мужчинами є також робітниці-селянки.

Щодо вишивок то тут роля жінки є домінуюча. Хто з нас не знає гарних українських вишивок? Хто з українських жінок не вишиває? Яке багатство форм, ліній, барв дає нам кожна українська народня вишивка! Підкреслюємо **народня**, бо під виглядом „народніх" зразків зявилася страшна спекуляція ріжноманітними безвартісними виданнями, що подають „взірці" українських вишивок, котрі навіть здалека не відповідають характерови українських правдиво-народніх вишивок.

Тому **з приємністю мусимо відмінити новіші українські видання, що на підставі точних наукових дослідів, подають справжні зразки, непідробленої народньої творчости: „Вишивки низзю на Поділлі** (Камянець 1927); **А. Козимінова—Подкарпатська Русь** (Прага 1922); **О. Кривинюк — Українські народні узори** (Київ 1927); **О. Пчілка — Українські узори** (Київ 1927); **В. Тагенмайстер — Вишивки низзю** (Камянець 1929); **В. Павленко —Орнаменти українського народнього вишивання** (Київ 1930).

Не підлягає сумніву що найстарший і найкращий питомо український спосіб вишивання є техніка так звана низь, яка у переважній більшости складається з геометричної орнаментики з дуже обмеженою, шляхотно-простою кольористикою. Найкращі зразки низі зберіглися на Гуцульщині, Галичині й Поділлі, тоді як на Полтавщині й сумежних землях переважає мотив рослинний, більш мальовничий.

(Конець буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Товариський вечерок зприводу 2-го Зїзду ОДВУ.

Дня 26-го червня ц. р., з нагоди другого Зїзду Організації Державного Відродження України (ОДВУ), устроено в салі Українського Народного Дому в Ню Йорку вечерок для делегатів ОДВУ, представників інших організацій та гостей міста Ню Йорку і околиці. Почесним гостем вечерка був присутний делегат УВО. з рідного краю.

До влаштовання вечерка причинилися відділи ОДВУ. ч. 1. в Асторії, Л. Айл., ч. 10 і ч. 11. в Ню Йорку, зокрема жіноча секція 10-го відділу, а також значну поміч у переведенню вечерка дала Чорноморська Січ в Ню Йорку. Ось тут належить висловити признання і подяку членкам, які як слід сповняли свої обовязки господинь. Вони в народніх українських строях, веселим, щирим обличам витали гостей й увесь час вештались біля столів, старачись вдоволити бажання кожного гостя.

На салі панував веселий, гутірливий настрій. В склад програми вечерка входила також частина артистична, що складалась з продукцій виконаних нашими, усім відомими артистами-співаками п. М. Гребенецькою, п. Ординським, п. Гелою, як рівнож скрипкове сольо п-ни Кузів. Акомпаніювала на пяні весь час п-на Оля Ткачук. Гості мали змогу приглядатися і національним танкам, виконаним учнями школи В. Авраменка. — Щирі слова подяки від всіх присутних вечерка, зокрема від комітету, хай будуть записані в серцях наших артистів, що зволили ласкаво гарними співами, музикою й танком звеличати цю товариську подію безінтересовно.

По програмі музичній наступили промови, якими гості вечерка витали присутного делегата УВО. та висловлювали свої солідарні почування супроти боєвої акції, яку веде УВО в краю. Промовляла також молоденька Українка — голова жіночої секції відділу ОДВУ. ч. 10. з Ню Йорку, яка палкою промовою заохочувала наші молоді громадянки стати в ряди ОДВУ., бо, сказала вона, кожна одиниця ось тут на еміграції повинна тямити, що вона є дитиною поневоленого українського народу, якому повинна помагати у змаганнях за свободу, а навіть, коли цего прийде потреба, віддати останню кроплю крови в боротьбі за волю Батьківщини.

В часі вечерка переведено збірку серед присутних на УВО, яку переслано через Обєднання до краю. — Перед замкненням вечерка забрав голос голова Комітету Зїзду, тов. Новак, та подякував всім за жертви, зібрані на допомогу боєвій акції.

Комітет зокрема почуває себе до милого обовязку подякувати Впр. оо. Пароxам обох українських церков в Ню Йорку за це, що зізволили на переведення збірок в обох церквах на ціль УВО.

От так Українці — еміграція, працюймо, скільки й як хто може, бо лиш „праця єдина з неволі нас вирве" по словам Грінченка, а прийде великий для всіх нас час, коли ми заживем радощами вільних синів України в свобідній Українській Державі!

Комітет Другого Зїзду ОДВУ в Америці.

СТЕЙПЛЕТОН І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДОМ БР. СВ. АРХ. МИХАЇЛА, ВІД. 211 У. Н. СОЮЗА — уряджує —

РІЧНИЙ БАЛЬ

В НЕДІЛЮ 31-ГО ЛИПНЯ, 1932
(SUNDAY, JULY 31, 1932)
В УКРАЇНСЬКІМ НАР. ДОМІ
35 Waren St., Stapleton, S. I. N. Y.
Початок точ. о год. 5-ій попол.
Вступ 50 і 25 центів.
До танців буде приграває оркестра професора Т. Зазулевича з Ню Йорку.

Просимо громадян з усеї околиці прибути на сей баль, молодих і старших. До танця і відпочинку галя вигідна, свіже повітря, напитки, перекуска і чесна обслуга.

Хто прибуде на сю забаву не пожалує 172

БАЛЕВИЙ КОМІТЕТ.

Жінка: Ой так, так! Перед шлюбом ти все говорив, що з любови ти зїв би мене! А який ти тепер?
Чоловік: Я і тепер готов би зїсти тебе, одначе не справив би!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(8)

Саме в той час, як Тарзан в джунглях приучував до себе льва, у Лондоні на березі ріки Тамізи сиділо двоє людей в маленькому кафе. Вона була артистка, що виступає на дешевих сценах, а він з будови його та з росту шість стіп і чотири цалів, виказував з себе атлета-професіонала. Вони про щось таємниче вмовлялися між собою, бо старалися говорити приглушеними голосами, оглядаючись увесь час, щоб ніхто не підслухав їх.

—o—

„Я кажу тобі, — говорив мужчина, — що я не бачу потреби втягати в нашу справу інших людей! Я думаю, що ми справимося вдвох і тому не потрібно ділити нашу здобич з иншими". На це жінка відповіла. „Потрібуємо інших тому, що коли хочемо зробити гроші, то треба мати гроші. Лише гроші роблять гроші, а ми їх тепер не маємо. Ті люди мають гроші й поможуть нам. Не бійся, що доведеться ділитися, бо вистарчить для всіх"!

„Я кажу тобі, Фльора, що ми не потрібуємо великих грошей. Ти маєш гарні пляни, а я можу їх виконати легко. Для цього маю я й силу й відвагу!", говорив мужчина тип якого видавав у нім походження Еспанія. „Не говори дурниць, Естебан, я тобі кажу, що знаю", відповіла дівчина, „Ти дуже хапчивий. Я маю в себе всі папери, маю всі пляни й знаю, що треба робити, але я не вимагаю для себе львиної долі, як ти хочеш", далі говорила дівчина.

В дійсности дівчина Фльоро дуже мало знала про минувшину Естебана. Два місяці тому вона побачила картину в кіноматографі, в якій їй подобався своєю зручністю та силою артист, що грав ролю римського гладіятора. Вона потрапила пару тижнів часу, поки довідалася, хто це був і познайомилася з ним. Вона спочатку сприятелювала з ним, щоб потім поволі відкрила свої пляни, як заводити золото з Опару. Вони обоє сиділи тепер мовчки.